

Review of the book Breuklijnen: Grenservaringen en zoektochten: 14 essays voor Ted Schoof bij zijn afscheid van de theologische faculteit Nijmegen, E.C.F.A. Schillebeeckx ... [et al.], 1994, 9024415373

Sarot, M.

Published in:
Nederlands Theologisch Tijdschrift

Publication date:
1996

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Sarot, M. (1996). Review of the book Breuklijnen: Grenservaringen en zoektochten: 14 essays voor Ted Schoof bij zijn afscheid van de theologische faculteit Nijmegen, E.C.F.A. Schillebeeckx ... [et al.], 1994, 9024415373. *Nederlands Theologisch Tijdschrift*, 50(1), 79-80.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Preprint

Edward Schillebeeckx e.a. (red.), *Breuklijnen grenservaringen en zoektochten; 14 essays voor Ted Schoof bij zijn afscheid van de theologische faculteit Nijmegen*, Baarn, H. Nelissen, 1994; 234 pp., f 35,-, ISBN 9024415373.

Lieven Boeve e.a., *De relativering voorbij; Gedachten over de voortgang van de christelijke traditie*, Kampen, Kok, 1994; 79 pp., f 17,50, ISBN 9024283655.

Wanneer men schrijft over de christelijke traditie, kan men ervoor kiezen om de nadruk te leggen op de discontinuïteit, of juist op de continuïteit. Van de twee gelegenheidsbundels die ik hier aankondig, benadrukt de eerste vooral de discontinuïteit ("breuklijnen"), de tweede de continuïteit ("voortgang"). De eerste bundel is een uitgave ter gelegenheid van het afscheid van Ted Schoof van de theologische faculteit Nijmegen. Veertien auteurs proberen "duidelijk te maken dat de theologie in de loop van de eeuwen niet een rechtlijnige ontwikkeling heeft doorgemaakt, maar dat de ontwikkeling eerder verlopen is in de vorm van breuken met op dat ogenblik gangbare theologische inzichten" (flaptekst). Veelal concentreren de auteurs van de bundel (Schillebeeckx, Ellen van Wolde, Timothy Radcliffe, Pim Valkenberg, Eugène Honée, Toine van der Hoogen, Anton Houtepen, Paul van Tongeren, Fergus Kerr, Frans Maas, Robert Schreiter, Erik Borgman en Anton van Harskamp) zich hierbij op één bepaalde persoon (Thomas van Aquino, Thomas Müntzer, M.-D. Chenu, Maurice Blondel, Nietzsche, Wittgenstein, Lyotard, Frans Kellendonk, Primo Levi). Persoonlijk vond ik vooral het 35 pp. lange opstel van Schillebeeckx over "breuken in christelijke dogma's" interessant. Schillebeeckx zet helder uiteen (1) wat een dogma is en waarover het in de leer van de pauselijke onfeilbaarheid gaat, (2) hoe soms nieuwe formuleringen nodig zijn om aan de intenties achter "oude" dogma's recht te kunnen doen, en (3) hoe de gelovige om zou moeten gaan met niet-onfeilbare uitspraken van het pauselijk leergezag (b.v de encycliek *Veritatis Splendor*). Mede vanwege de zorgvuldig gekozen voorbeelden is Schillebeeckx' artikel bijzonder lezenswaardig. De kwaliteit van de overige artikelen is wisselend; een artikel over procestheologie in het spoor van Whitehead lijkt geschreven voor leken zonder enige voorkennis. Een bibliografie van Schoof sluit deze over het algemeen lezenswaardige en toegankelijk geschreven bundel af.

De tweede bundel is een uitgave naar aanleiding van het honderdjarig bestaan van uitgeverij Kok. Bij die gelegenheid organiseerde Kok een prijsvraag met als onderwerp "De relativering voorbij. Gedachten over de voortgang van de christelijke traditie". Vijf van de drieëntachtig binnengekomen inzendingen werden genomineerd, en de prijswinnaar, Lieven Boeve, werd bekendgemaakt op een mini-symposium op 4 november 1994 in Kampen. De genomineerde essays werden gebundeld in een boekje; ik vat de twee hoogst gewaardeerde essays kort samen. Prijswinnaar Boeve onderscheidt twee fundamentele strategieën in de omgang van het christendom met moderniteit en postmoderniteit: kritiekloze aanpassing ("relativering") en massief verzet ("dogmatisering"). Hij pleit zelf voor een tussenweg. *De waarheid kan men "hebben" noch "beschrijven," omdat elke beschrijving toch weer in contextueel bepaalde taal plaats vindt. Wel kan men verwijzen naar de waarheid.* Zo gaat het ook in de traditie om de verwijzing van het woord naar het Woord (18), waarbij de verhouding van beide steeds opnieuw "gerecontextualiseerd" dient te worden en de spanning niet verloren mag gaan. Aarnoud van der Deijl, wiens essay door de jury was nagenoeg gelijke kwaliteit als dat van Boeve werd geacht, maakt een vergelijking tussen geloof en kunst. Over geloof valt te twisten, evenals over kunst, en op deze wijze is het mogelijk "de relativering voorbij" te geraken. Van der Deijl werkt kort vier criteria uit die in een dergelijk gesprek een rol zouden kunnen hebben: (1) de echtheid (2) de herkenbaarheid en het verrassingselement (3) de poëtische/mystieke meerwaarde en (4) het vermogen tot zelfrelativering. Uitgeverij Kok mag gefeliciteerd worden met het succes van haar jubileumprijsvraag, waarvan dit boekje een "welsprekend" getuigenis aflegt.

Marcel Sarot

(599 woorden)